

Lietuvių gimtosios kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų
mokyklų mokiniams
11-12 klasės
Miesto (rajono) etapas
Atsakymai

I UŽDUOTIS

1. Nebuvo.
2. Donelaičio pavardę šitaip užrašė Jonas Rėza, leisdamas *Metus*. Pats Donelaitis vartojo formą *Donalitius*.
3. Daugiausiai (apie 40%) Donelaičio *Metų* žodyno sudaro veiksmazodžiai. Donelaičio kalbai tai suteikia vaizdingumo ir dinamiškumo.
4. Didpilvis, išputėlis, nenaudas, ponpalaikis, slunkius, netikėlis, supuvėlė, utėlius, beprotis.
5. Taip, vieną kartą kava ir arbata paminėti (vadinti „kapė“ ir „tė“).

II UŽDUOTIS

[galimi ir kiti variantai]

Atkoč-aitis : atkočius „audėjas“

Kubil-iūnas : kubilius „kubilų dirbėjas, kubilų pardavėjas“

Rač-inskas : račius „kas dirba ratus“

III UŽDUOTIS

1. Šis pasakymas reiškia „kvailystės, kvailiojimas“ [taip pat įgavęs reikšmes ir „nepelningas verslas; nepelninga“; pakanka nurodyti vieną iš šių reikšmių].
2. Pasakymas, kurį mini Petras Cvirka, kilo iš anglų kalbos, tai yra „monkey business“ (beždžionės reikalas, biznis), kurį perėmė Amerikos lietuviai.
3. [atsakymai gali būti įvairūs] Logiškas, emociškas.
4. Tekstas yra publicistinio stiliaus. Faktai dėstomi nuosekliai, tiksliai.
5. Žodį „koncesininkas“ dažniausiai vartoja ekonomistai [verslininkai, valstybės tarnautojai].

IV UŽDUOTIS

1. 1323 m. Vilnius pirmą kartą buvo paminėtas rašytiniuose dokumentuose – Gedimino laiškuose.
2. Pirmas Lietuvos knygas Vilniuje išspausdino Pranciškus Skorina 1522 – 1525 m. Jos buvo parašytos senąja rusėnų (dar vadinama senąja gudų, slavų) kalba.
3. Vilniaus vardas kilo nuo upės Vilnios pavadinimo. Tokia vietovardžio kilmė vadinama hidronimie.
4. Juozo Grušo drama „Barbora Radvilaitė“ (Dar galima minėti Raimundo Samulevičiaus pjesę „Karūna ir smėlis“, Juditos Vaičiūnaitės ciklą „Kanonas Barborai Radvilaitei“). Barbora Radvilaitė palaidota Vilniaus katedroje.
5. Ričardas Gavelis („Vilniaus pokeris“, „Vilniaus džiazas“, „Sen-Tzu gyvenimas šventame Vilnius mieste“), Jurgis Kunčinas („Tūla“, „Blanchisserie arba Žvėrynas-Užupis“).

V UŽDUOTIS

1. **Linksnis:** medinis, pirmas, raudonas, varnelė, vienas, žioplas.
Skaičius: medinis, pirmas, raudonas, varnelė, vienas, žioplas.
Giminė: medinis, pirmas, raudonas, varnelė, vienas, žioplas.
Laipsnis: pirmas, raudonas, žioplas.
Apibrėžtumas [įvardžiuotinės formos]: pirmas, raudonas, žioplas.
2. Vardažodis yra bendras daiktavardžio, būdvardžio ir skaitvardžio pavadinimas.

VI UŽDUOTIS

1. Perdirbta iš J. V. Gėtės *Fausto* „Sustok, akimirka, žavinga!“
2. Reklamos kūrėjai, perkūrę citatą ir ją pritaikę naujam kontekstui, siekė netikėtumo: vienodumą pakeisti ekspresija ir vaizdu, nustebinti, sudominti ir išskirti reklamuojamus saldainius iš kitų.

VII UŽDUOTIS

1. Ištrauka yra Martyno Mažvydo *Katekizmo* eiliuotos lietuviškos prakalbos (Bralei, seserys...) dalies parafrazė. Mažvydo prakalboje kritikuojamas lietuvių valstiečių burtininkavimas ir pagoniški papročiai. Iš ten perimti pagoniškų lietuvių dievų (žemėpačių, laukosargių, žalčių) įvaizdžiai.
2. Pirmoji trilogijos dalis – *Mindaugas*, trečioji – *Katedra*. Trilogijoje interpretuojami istoriniai lietuvių valstybės susikūrimo, raštijos atsiradimo ir meninės brandos etapai.
3. Mažvydo – valstiečių priespaudos kritiko – įvaizdis neparemtas istorine tikrove. Mažvydas nepaliko jokių panašaus pobūdžio tekstų. Marcinkevičius šią dramą, kaip ir visą trilogiją, sukūrė sovietinės stagnacijos metais (1975-1976 m.), kada egzistavo ideologinis reikalavimas vaizduoti klasių kovą, o pažangus herojus turėjo būti luominės santvarkos kritikas.
4. Dramos veiksmas vyksta Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje ir Prūsijoje. Pirmoji lietuviška knyga išleista 1547 m. Karaliaučiuje (Prūsijos kunigaikštystė).
5. Minimas Abraomas Kulvietis, kurio mokykloje vaizduojamas dirbęs Mažvydas, vienas iš veikėjų yra ir Baltramiejus Vilentas.

VIII UŽDUOTIS

1. Šis tropas yra metafora, „*pry! pry! pry!*“ vartojimas remiasi garsų panašumu; mėgdžiojami paukščių skleidžiami garsai.
2. Bendrinės lietuvių kalbos sakinyje dalyvis *priskridę* būtų taisomas į *priskridusios*, nes dalyvis derinamas su daiktavardžiu gimine, skaičiumi ir linksniu, o daiktavardis antys yra moteriškos giminės.
3. Dalelytė.
4. Antonimai: verkia – juokias, verkia – kvatojas; veikėjų pavadinimai: verksnys – juokdarys, verksnys – kvatoklis.
5. Daiktavardis *kukutis*. Marcelijus Martinaitis sukūrė personažą Kukutį.

IX UŽDUOTIS

1. Taip. Maironiui turėjo įtakos rusų romantikų (M. Lermontovo, A. Puškino) kūryba. Maironis apie 15 metų gyveno (mokėsi ir dirbo) Peterburge, kur gerai susipažino su rusų poezija.
2. *Pavasario balsuose* vyrauja mėlyna spalva (ir jos atspalviai). Mėlyna spalva buvo romantizmo simbolis, vienas pirmųjų romantikų kūryboje ją įtvirtino Novalis „Mėlynosios gėlės“ įvaizdžiu. Kita vertus, nuo seno Europos tradicijoje mėlyna laikoma ir transcendentiško, dvasios išraiška, o krikščioniškoje tradicijoje – Mergelės Marijos spalva.
3. a)

X UŽDUOTIS

1. Baltų vardas yra dirbtinis (pagal Baltijos jūros pavadinimą), jį pasiūlė vartoti Neselmanas XIX a. [1845 m.]. Šio vardo prireikė, nes atsiradus lyginamajai kalbotyrai prireikė turėti ir bendrą pavadinimą visai kalbų šakai.
2. Žiemgaliai.
3. Paminėjo Tacitas, 1 m. e. a. (98 m. e. metai), veikale „Germanija“.
4. Etnonimai.

XI UŽDUOTIS

1. Tai užkalbėjimo žanro pavyzdys. Jis buvo vartojamas kaip maginė gydymo priemonė, šiuo atveju - nuo ligos, vadintos „rože“. (Užkalbėjimų žanrui yra artimos maldelės ir būrimai).
2. Daugelis žodinės liaudies kultūros aspektų turi maginę funkciją. Ryškūs šio užkalbėjimo maginiai elementai yra įsakymas išnykti, maginę funkciją turi ir šio įsakymo pakartojimas tris kartus.
3. Jordano upė, esanti Artimuosiuose Rytuose (Libane, Palestinoje, Jordanijoje), yra minima Biblijos, Naujojo Testamento tekste. Joje buvo pakrikštytas Jėzus, todėl šiame užkalbėjime Jėzus ir Jordano upė nurodomos kartu, kaip vienas kitą papildantys Evangelijos ženklai. Bibliniai įvaizdžiai lietuvių tautosakiniame tekste liudija, kad teksto kilmė yra vėlyvoka ir priklauso brandžios krikščioniškosios kultūros laikotarpiui, kada Lietuvoje jau buvo įsišaknijusi krikščionybė ir žinios apie Evangeliją.
4. Italų autoriaus Umberto Eko (Ecco) romanas *Rožės vardas*.

XII UŽDUOTIS

lietuviškai	latviškai
mindyti	mīdīt
mindau	mīdu
mindei	mīdīji
girdau	dzirdu
girdė	dzirdīja

lietuviškai	latviškai
mylėti	mīlēt
mylėjau	mīlēju
balsuoju	balsoju
balsuoja	balso
balsuojame	balsojām

XIII UŽDUOTIS

1. Rinkinyje spausdinta J. Kėkšto, K. Bradūno, A. Nykos-Niliūno, H. Nagio, V. Mačernio poezija.
2. J. Girnius žemininkus pavadino „trečiaja mūsų poezijos karta“, norėdamas juos atskirti nuo subjektyvios (romantikų ir neoromantikų) bei objektyvios (visuomeninės, idėjinės) poezijos, nes žemininkai orientavosi į filosofinę refleksiją.

XIV UŽDUOTIS

1. Visi sakiniai yra jungtukiniai sudėtiniai sakiniai (turi po du gramatinius centrus).
2. Pora (bc): b) Naktį pašalo, ir rytą ant balų blizgėjo pirmasis ledukas. c) Tie dokumentai buvo riebaluoti, ir pelės juos sudraskė. – Sakiniai yra sudėtiniai sujungiamieji (sudedamojo sujungimo [sieja priežasties reikšmė]).
3. Pora (ad): a) Dabar jau buvo girdėti, kaip miške nuo šalčio poškėjo medžiai. d) Vieną kartą nutiko, kad pelytė net tris dienas nė grūdelio nekrimto! – Sakiniai yra prijungiamieji [tiesioginio prijungimo, aiškinamieji] (šalutinis sakinytis turi veiksnio funkciją).

XV UŽDUOTIS

1. Martynas Mažvydas. Ši reformacijos laikotarpio ištrauka liudija, kaip XVI a. buvo diegta protestantiška kultūra lietuviams; rodo Mažvydo pastangas tvirtinti liuteronizmą ir pratinti lietuvius lankyti bažnyčią bei atitraukti nuo katalikiškų (Mažvydo žodžiais, popiežiškų ir stambeldiškių) papročių.
2. Kristijonas Donelaitis. Ištraukoje atsispindi Apšvietos epochai būdingas noras pozityviai pasitarnauti visuomenei, gerinti kasdienio gyvenimo sąlygas. Kita vertus – ryškus liuteroniškai tradicijai būdingas dievobaimingumo, sąžiningo gyvenimo Dievo akivaizdoje suvokimas.
3. Antanas Baranauskas. Ištrauka reprezentuoja tipiską romantinę savimonę, kasdienybės ir likimo, dangaus ir žemės prieštaras, dramatišką romantinio herojaus savijautą.